

ISSN 2224-5294

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ

Х А Б А Р Л А Р Ы

ИЗВЕСТИЯ

НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

NEWS

OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

ҚОҒАМДЫҚ ЖӘНЕ ГУМАНИТАРЛЫҚ
ҒЫЛЫМДАР СЕРИЯСЫ

СЕРИЯ ОБЩЕСТВЕННЫХ
И ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES

1 (299)

ҚАҢТАР – АҚПАН 2015 ж.
ЯНВАРЬ – ФЕВРАЛЬ 2015 г.
JANUARY – FEBRUARY 2015

1962 ЖЫЛДЫҢ ҚАҢТАР АЙЫНАН ШЫҒА БАСТАҒАН
ИЗДАЕТСЯ С ЯНВАРЯ 1962 ГОДА
PUBLISHED SINCE JANUARY 1962

ЖЫЛЫНА 6 РЕТ ШЫҒАДЫ
ВЫХОДИТ 6 РАЗ В ГОД
PUBLISHED 6 TIMES A YEAR

АЛМАТЫ, ҚР ҰҒА
АЛМАТЫ, НАН РК
ALMATY, NAS RK

Б а с р е д а к т о р

ҚР ҰҒА академигі

Пралиев С. Ж.

Р е д а к ц и я а л қ а с ы:

эк. ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА академигі **Баймұратов У.Б.**; тарих ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА академигі **Байпақов К.М.**; филос. ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА академигі **Есім Г.Е.**; фил. ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА академигі **Қирабаев С.С.**; эк. ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА академигі **Қошанов А.К.**; эк. ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА академигі **Нәрибаев К.Н.** (бас редактордың орынбасары); филос. ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА академигі **Нысанбаев А.Н.**; заң ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА академигі **Сабикенов С.Н.**; заң ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА академигі **Сулейменов М.К.**; эк. ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА академигі **Сатубалдин С.С.**; тарих ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА корр. мүшесі **Әбжанов Х.М.**; тарих ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА корр. мүшесі **Әбусейтова М.Х.**; тарих ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА корр. мүшесі **Байтанаев Б.А.**; тарих ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА корр. мүшесі **Жақып Б.А.**; фил. ғ. докторы, проф., чл.-корр. НАН РК **Қалижанов У.К.**; тарих ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА корр. мүшесі **Қамзабекұлы Д.**; тарих ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА корр. мүшесі **Қожамжарова Д.П.**; тарих ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА корр. мүшесі **Қойгелдиев М.К.**; фил. ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА корр. мүшесі **Құрманбайұлы Ш.**; тарих ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА корр. мүшесі **Таймағанбетов Ж.К.**; социол. ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА корр. мүшесі **Шәукенова З.К.**; фил. ғ. докторы, проф., ҚР ҰҒА құрметті мүшесі **Дербісәлі А.**

Р е д а к ц и я к ең с е с і:

Молдова Республикасының ҰҒА академигі **Белостечник Г.** (Молдова); Әзірбайжан ҰҒА академигі **Велиханлы Н.** (Азербайджан); Тәжікстан ҰҒА академигі **Назаров Т.Н.** (Тәжікстан); Молдова Республикасының ҰҒА академигі **Рошка А.** (Молдова); Молдова Республикасының ҰҒА академигі **Руснак Г.** (Молдова); Әзірбайжан ҰҒА корр. мүшесі **Мұрадов Ш.** (Әзірбайжан); Әзірбайжан ҰҒА корр. мүшесі **Сафарова З.** (Әзірбайжан); э. ғ. д., проф. **Василенко В.Н.** (Украина); заң ғ. докт., проф. **Устищенко В.А.** (Украина)

Главный редактор

академик НАН РК
С. Ж. Пралиев

Редакционная коллегия:

докт. экон. н., проф., академик НАН РК **У.Б. Баймуратов**; докт. ист. н., проф., академик НАН РК **К.М. Байпаков**; докт. филос. н., проф., академик НАН РК **Г.Е. Есим**; докт. фил. н., проф., академик НАН РК **С.С. Кирабаев**; докт. экон. н., проф., академик НАН РК **А.К. Кошанов**; докт. экон. н., проф., академик НАН РК **К.Н. Нармбаев** (заместитель главного редактора); докт. филос. н., проф., академик НАН РК **А.Н. Нысанбаев**; докт. юр. н., проф., академик НАН РК **С.Н. Сабиков**; докт. экон. н., проф., академик НАН РК **С.С. Сатубалдин**; докт. юр. н., проф., академик НАН РК **М.К. Сулейменов**; докт. ист. н., проф., чл.-корр. НАН РК **Х.М. Абжанов**; докт. ист. н., проф., чл.-корр. НАН РК **М.Х. Абусейтова**; докт. ист. н., проф., чл.-корр. НАН РК **Б.А. Байтанаев**; докт. ист. н., проф., чл.-корр. НАН РК **Б.А. Жакып**; докт. фиол. н., проф., чл.-корр. НАН РК **У.К. Калижанов**; докт. ист. н., проф., чл.-корр. НАН РК **Д. Камзабекулы**; докт. ист. н., проф., чл.-корр. НАН РК **Д.П. Кожамжарова**; докт. ист. н., проф., чл.-корр. НАН РК **М.К. Койгельдиев**; докт. фил. н., проф., чл.-корр. НАН РК **Ш. Курманбайулы**; докт. ист. н., проф., чл.-корр. НАН РК **Ж.К. Таймаганбетов**; докт. социол. н., проф., чл.-корр. НАН РК **З.К. Шаукенова**; д. фил. н., проф., Почетный член НАН РК **А. Дербисали**

Редакционный совет

академик НАН Республики Молдова **Г. Белостечник** (Молдова); академик НАН Азербайджанской Республики **Н. Велиханлы** (Азербайджан); академик НАН Республики Таджикистан **Т.Н. Назаров** (Таджикистан); академик НАН Республики Молдова **А. Рошка** (Молдова); академик НАН Республики Молдова **Г. Руснак** (Молдова); чл.-корр. НАН Азербайджанской Республики **Ш. Мурадов** (Азербайджан), член-корр. НАН Азербайджанской Республики **З.Сафарова** (Азербайджан); д. э. н., проф. **В.Н. Василенко** (Украина); д.ю.н., проф. **В.А. Устименко** (Украина)

Известия Национальной академии наук Республики Казахстан. Серия общественных и гуманитарных наук. ISSN 2224-5294

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы)

Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации и архивов Министерства культуры и информации Республики Казахстан № 10894-Ж, выданное 30.04.2010 г.

Периодичность 6 раз в год

Тираж: 2000 экземпляров

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, 220, тел. 272-13-19, 272-13-18,
www.nauka-nanrk.kz / social-human.kz

© Национальная академия наук Республики Казахстан, 2015 г.

Адрес типографии: ИП «Аруна», г. Алматы, ул. Муратбаева, 75

Editor in chief

S.Zh. Praliyev,
academician of NAS RK

Editorial board:

U.B. Baymuratov, dr. econ. sc, prof., academician of NAS RK; **K.M. Baipakov**, dr. hist. sc., prof., academician of NAS RK; **G.Ye. Esim**, dr. philos. sc., prof., academician of NAS RK; **S.S. Kirabayev**, dr. phil. sc., prof., academician of NAS RK; **A.K. Koshanov**, dr. econ. sc, prof., academician of NAS RK; **K.N. Naribayev**, dr. econ. sc., prof., academician of NAS RK (deputy editor-in-chief); **A.N. Nysanbayev**, dr. philos. sc., prof., academician of NAS RK; **S.N. Sabikenov**, dr. jur. sc., prof., academician of NAS RK; **M.K. Suleimenov**, dr. jur. sc., prof., academician of NAS RK; **S.S. Satubaldin**, dr. econ. sc., prof., academician of NAS RK; **Kh.M. Abzhanov**, dr. hist. sc., prof., corr. member of NAS RK; **M.Kh. Abusseitov**, dr. hist. sc., prof., corr. member of NAS RK; **B.A. Baitanayev**, dr. hist. sc., prof., corr. member of NAS RK; **B.A. Zhakyp**, dr. hist. sc., prof., corr. member of NAS RK; **U.K. Kalizhanov**, dr. phil. sc., prof., corr. member of NAS RK; **D. Kamzabekuly**, dr. hist. sc., prof., corr. member of NAS RK; **D.P. Kozhamzharova**, dr. hist. sc., prof., corr. member of NAS RK; **M.K. Koigeldiev**, dr. hist. sc., prof., corr. member of NAS RK; **Sh. Kurmanbaiuly**, dr. phil. sc., prof., corr. member of NAS RK; **Zh.K. Taymaganbetov**, dr. hist. sc., prof., corr. member of NAS RK; **Z.K. Shaukenova**, dr. soc. sc., prof., corr. member of NAS RK; **A. Derbisali**, dr. phil. sc., prof., honorary member of NAS RK

Editorial staff:

G. Belostechnik, NAS Moldova academician (Moldova); **N. Velichanly**, NAS Azerbaijan academician (Azerbaijan); **T.N. Nazarov**, NAS Tajikistan academician (Tajikistan); **A. Roshka**, NAS Moldova academician (Moldova); **G. Rusnak**, NAS Moldova academician (Moldova); **Sh. Muradov**, NAS Azerbaijan corr.member (Azerbaijan); **Z. Safarova**, NAS Azerbaijan corr.member (Azerbaijan); **V.N. Vasilenko**, dr. econ. sc., prof. (Ukraine); **V.A. Ustimenko**, dr. jurid. sc., prof. (Ukraine)

News of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan. Series of Social and Humanities.
ISSN 2224-5294

Owner: RPA "National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan" (Almaty)

The certificate of registration of a periodic printed publication in the Committee of information and archives of the Ministry of culture and information of the Republic of Kazakhstan N **10894-Ж**, issued 30.04.2010

Periodicity: 6 times a year

Circulation: 2000 copies

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 219, 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19, 272-13-18,

[www:nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz) / social-human.kz

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2015

Address of printing house: ST "Aruna", 75, Muratbayev str, Almaty

NEWS

OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES

ISSN 2224-5294

Volume 1, Number 299 (2015), 254 – 259

**MAIN DIRECTIONS OF DEVELOPMENT
OF MODELS OF SOCIAL PROTECTION**

A. T. Kokenova, G. S. Agmasova

International humanitarian and technical university, Shymkent, Kazakhstan

Key words: models of social protection, marginal model, redistribution model, objects of social protection, nominal social help.

Abstract. In the article types of models of social protection of the population and feature of their application are considered. Also the system of social protection of the population of the Republic of Kazakhstan and a tendency of their development are investigated. The road map 2020 and tendencies of development of social protection of the population are considered by state programs of the Government.

ӘОЖ 364.3(574)

**ӘЛЕУМЕТТІК ҚОРҒАУ МОДЕЛЬДЕРІНІҢ
ДАМУЫНДАҒЫ НЕГІЗГІ ТЕНДЕНЦИЯЛАР**

A. T. Көкенова, Г. С. Агмасова

Халықаралық гуманитарлық-техникалық университет, Шымкент, Қазақстан

Тірек сөздер: әлеуметтік қорғау модельдері, маргиналдық модель, қайта бөлу моделі, әлеуметтік қорғау объектілері, атаулы әлеуметтік көмек.

Аннотация. Мақалада халықты әлеуметтік қорғау модельдерінің түрлері және оның қолданылу ерекшеліктері қарастырылған. Сонымен қатар Қазақстан Республикасындағы халықты әлеуметтік қорғау жүйесі мен оның даму тенденциялары зерттелген.

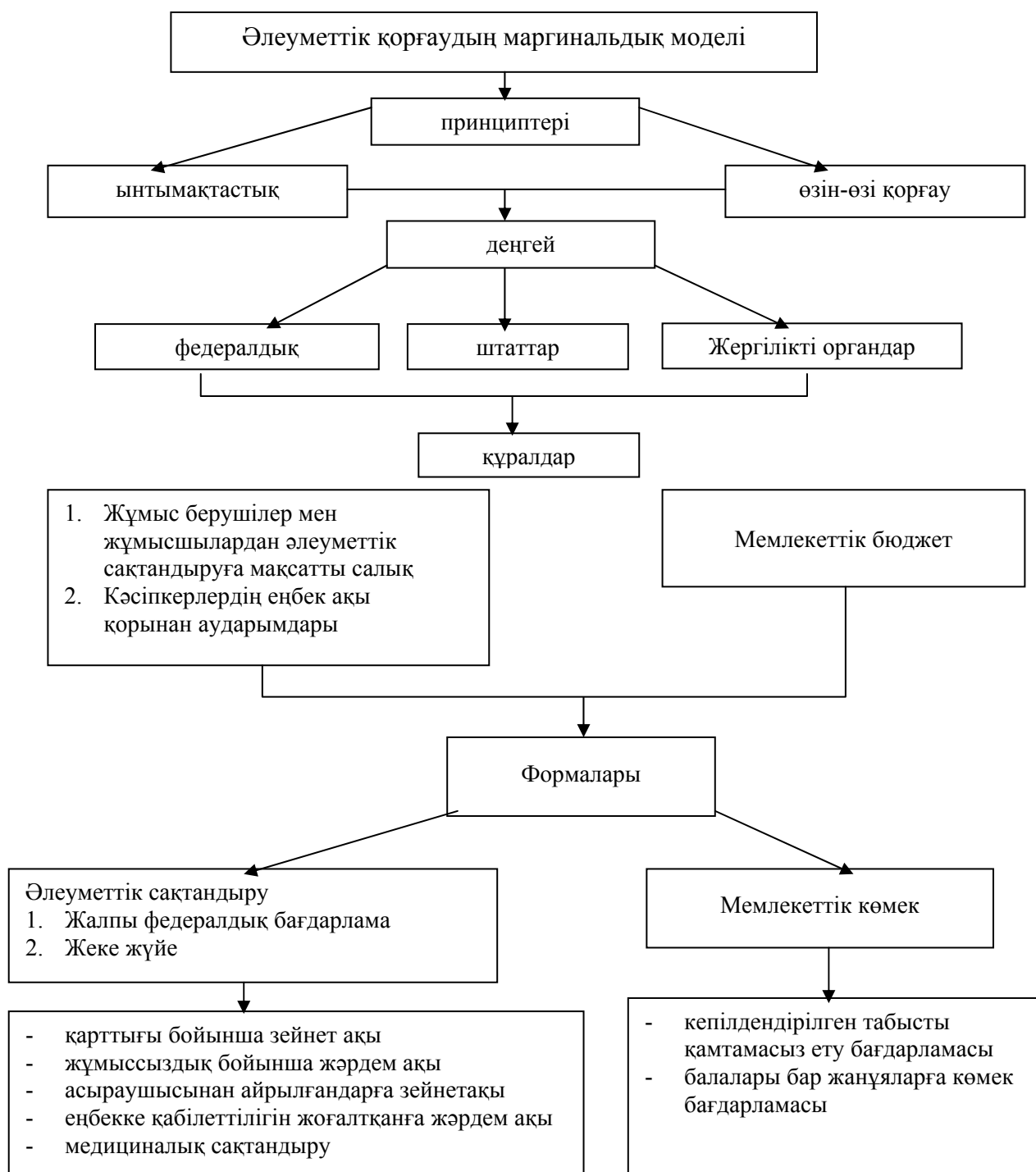
Кез келген қоғамның дамуы тек ғана экономикалық өсуге емес, сондай-ақ оның даму моделі өркениеттің прогрессивті тенденцияларына қаншалықты сәйкес келетіндігіне тәуелді. Бұған қоса қоғам белгілі бір шамада бақыланбаған экономикалық өсу салдарынан қорғауды қажетсінеді.

Адамзат қоғамы дамуының әртүрлі кезеңдерінде және экономикалық жүйенің әртүрлі типтері жағдайында аз қамтылу проблемасының тереңдеу дәрежесі, оларға көмек көрсету тәсілдері мен ауқымы және қолдаудың өз спецификасы болды.

Қазіргі заманғы модельдер жіктелімінде әлеуметтік қорғау әртүрлі негіздерден келіп шығады. Егер әлеуметтік қорғауды қоғамдық жүйе ретінде, қоғамдық қатынастарды реттеуіштер жиынтығы ретінде түсінетін болсақ мына модель типтерін қолданған жөн: неолибералдық, неоконсервативтік, әлеуметтік-демократиялық, коммунистік модель. Аталған критерийлерге сүйене отырып, әлеуметтік қорғаудың келесі қазіргі заманғы модельдерін қарастырайық.

Маргиналдық (немесе қалдық) модель.

Бұл модель АҚШ-қа тән (1-сурет). Маргиналдық модельдің негізінде өзінің тұрмыс жағдайы үшін қажетті жағдайды қамтамасыз етуге қабілетті және тұрғындардың аз қамтылған топтарын қолдауды қамтамасыз ететін американдық қоғам жөніндегі көрініс жатыр. Халықты әлеуметтік қорғаудың бұл моделі икемді, бірақ күрделі және шытырманды болып келеді. Оның сипатты ерекшелігі – орталықтандырылмауы.

1-сурет – Әлеуметтік қорғаудың маргинальдық моделі

АҚШ-та әлеуметтік қамтамасыз етудің мемлекеттік жүйесі екі негізгі формада жүзеге асырылады: әлеуметтік сақтандыру және мемлекеттік көмек беру. Бұл екеуі өзара қаржыландыру көздері бойынша ажыратылады. Әлеуметтік сақтандыру бойынша төлемдер еңбеккерлерден де, кәсіпкерлерден де алынатын әлеуметтік сақтандыруға мақсатты салықтар есебінен құрылатын сақтандыру қорларынан төленеді. Мемлекеттік көмек бюджеттік қаржы көздерінен жүзеге асырылады [1].

Әлеуметтік сақтандыру жөніндегі заң әлеуметтік сақтандырудың екі түрін белгіледі: жұмыссыздық бойынша жәрдем ақы және қарттығына берілетін зейнет ақы. Онда сонымен қатар кедейлердің, мүгедектердің және жетімдердің кейбір категорияларына көмек шаралары қарастырылған.

Уақыт өте келе әлеуметтік сақтандырудың жаңа формалары енгізілген түзетулермен толықтырылды: асыраушысынан айрылғанда зейнет ақы төлеу, еңбекке қабілеттілігінен айрылғанда жәрдем ақы төлеу, медициналық сақтандыруға құқық беру. Федералдық қызметкерлер, соғыс ардагерлері, әскери қызметкерлерді әлеуметтік сақтандырудың бағдарламалары бар. Әлеуметтік сақтандыру бағдарламасы арнайы сақтандыру қорларымен қаржыландырылады. Кедей тұрғындарға көмек федеральды бюджеттің жалпы табыстары есебінен қаржыландырылады.

Тұрғындарды қолдаудың мемлекеттік жүйесінен басқа АҚШ-та әлеуметтік сақтандырудың жеке жүйелері бар, олар екі формада: жұмыс орны бойынша коллективті және индивидуальды. Кәсіпкерлер жеке сақтандыру жүйесіне қатысуды өздерінің кәсіпорындарында жоғары білікті жұмысшылар мен әкімшілік персоналды бекіту құралы ретінде қарастырады. Жеке коллективтік сақтандырумен тұрғындардың 56%-і қамтылған. Кәсіпкерлер өздерінің жұмысшыларына медициналық сақтандыруды рәсімдейді. Алайда, бұған қарамастан, тұрғындардың 15%-і негізінен шағын кәсіпорындардың қызметкерлері мен жұмысшылары, медициналық көрсетілген көмекке төлеу мүмкіндіктері жоқ.

Осылайша әлеуметтік қорғаудың американдық моделі екі негізін құраушы принциптерге сүйенеді: ынтымақтастық және өзін-өзі қорғау.

Қайта бөлу моделі. Американдық модельден айырмашылығы қайта бөлу моделі ынтымақтастық пен әлеуметтік әділдік принциптеріне сүйенеді және тұрғындардың аз қамтылған бөлігінің интеграциясы мен табыстарды теңестіруге бағдарланады.

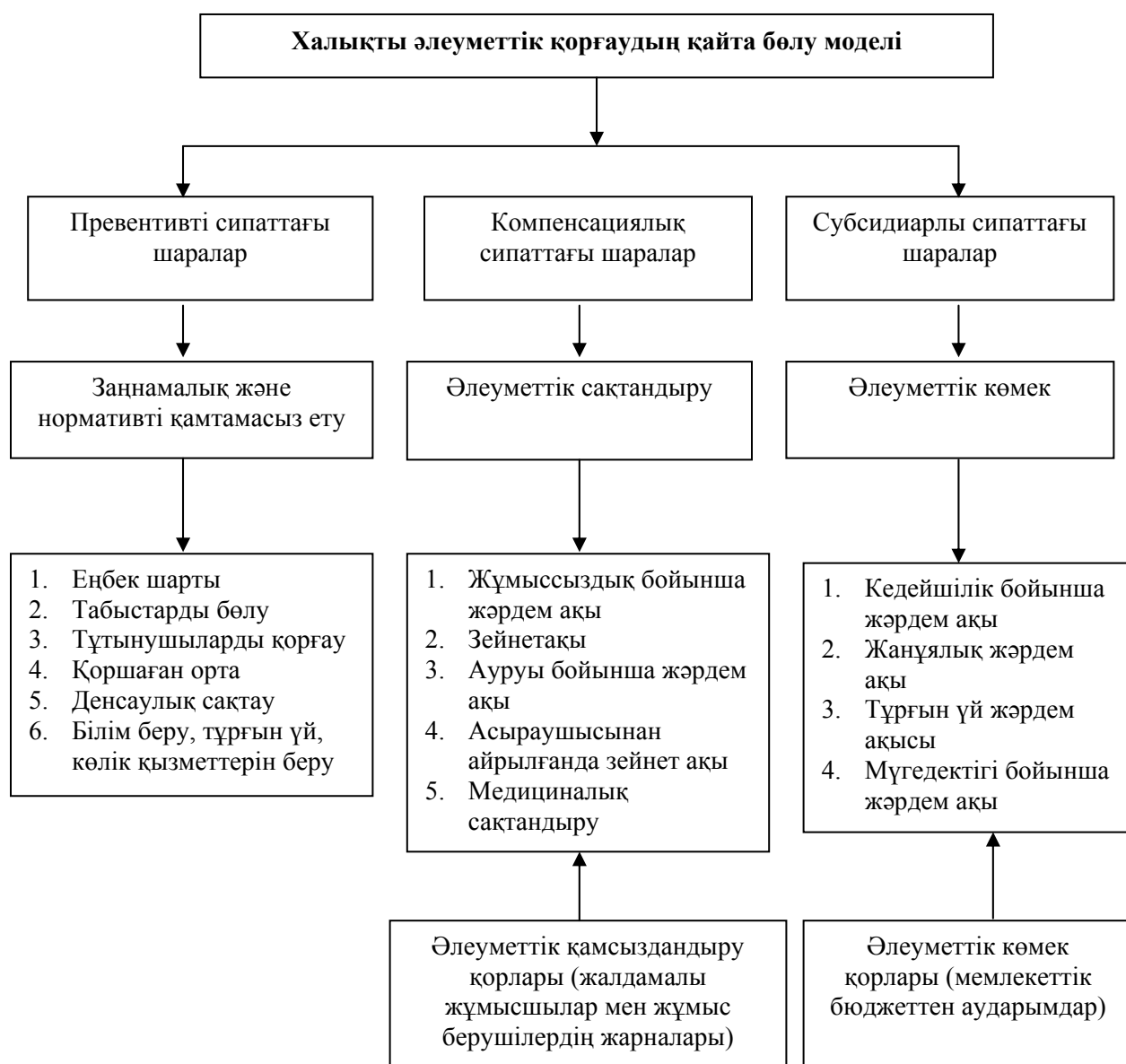
Мысалы, шведтік модель орталықтандырылмаған өндірістің нарықтық жүйесі тиімді, мемлекет фирманың өндірістік қызметіне араласпайды, ал еңбек нарығындағы белсенді саясат нарықтық экономиканың әлеуметтік шығындарын минимумға дейін жеткізуі тиіс деген жағдайды басшылыққа алады. Оның мәні жеке сектордың өндірісін барынша өсіру және халықтың өмір сүру деңгейін арттыру үшін мемлекеттік сектор және салық жүйесі арқылы мемлекетпен пайданың бөлігін барынша қайта бөлуден тұрады. Әлеуметтік сақтандырудың мемлекеттік жүйесімен Швецияның барлық тұрғындары қамтылған. Жұмысбастылықты қолдауға, жұмыс күшін қайта дайындауға, кәсіби оқуға басым көңіл бөлінеді. Әлеуметтік қамсыздандыру жүйесінің мақсаты - адамды экономикалық қорғауды қамтамасыз ету.

Батыс елдеріндегі әлеуметтік көмек жүйесінің басты кемшілігі оның экономика мен әлеуметтік сферада болып жататын өзгерістерге баяу икемделуі және ақшалай немесе натуралды-заттай формада жәрдемақымен шектелетіндігінде. Қазіргі уақытта Батыс Еуропа елдері әлеуметтік қамсыздандыру сферасында түбірлі реформалар жүргізуде.

Әлеуметтік мұқтаждықтарға шығындардың елеулі өсуі мемлекеттік құндылықтарды қайта бағалауға серпіліс берді, өйткені шығындардың осындай жоғарғы деңгейін ұстап тұру сөзсіз жұмыссыздықтың жоғарғы деңгейі мен капиталдың шетелге кетуіне алып келеді.

Сонымен, Еуропаның барлық елдері тәуекелмен қатар жүретін әлеуметтік қамсыздандыру жүйесін реформалау процесін бастады. Мұндай реформалардың бағдары болып кәсіпкерлік еркіндігін ұсынатын, әлеуметтік бағдарламаларды нығайтуға нарықтық механизмдерді қосатын тұрмыстық хал-ахуалдың американдық варианты болып табылады [2].

Нарықтық экономиканың ерекше белгісі әрбір адамның өз өмірінің жағдайын құру үшін жауапкершілігінің жоғарғы деңгейі болып табылады. Әрбір адамның өмірінде оның өміріне қауіп төндіретін және бір өзі реттей алмайтын жағдайлар туындауы мүмкін. Осыған байланысты нарықтық экономикада әлеуметтік қорғаудың анықтаушы факторы жұмыс істейтін тұрғындардың әлеуметтік қатерін әлеуметтік сақтандыру болып табылады. Әлеуметтік қатерлер әдетте келесі белгілерге ие. Біріншіден, экономикалық. Оған экономикалық дағдарыс, экономиканы құрылымдық қайта құру нәтижесінде жұмыс күшіне сұраныс пен ұсыныстың сәйкессіздігі, қайта құрылымдау, өндірісті оңтайландыру т.б. нәтижесінде жұмыстан айырылу қаупі; өндірістік жарақат алудан еңбекке қабілеттілігінен айырылу т.б. жатады. Бұл жағдайларда қатер себептері жұмысшының өзіне тәуелді емес немесе аз тәуелді. Екіншіден, қатерлердің бір бөлігі зейнеткерлік жасқа жету және еңбекке қабілеттілігін уақытша жоғалтумен байланысты жағдайлардың туындауымен тікелей байланысты. Әлеуметтік қатерлерді осылайша бірнеше түрге бөлуе болады.

2-сурет – Халықты әлеуметтік қорғаудың қайта бөлу моделі

Материалдық қамтамасыз етілмеу тәуекелін кәсіби сырқаттану немесе өндірістік жарақат алудан болатын ықтималдық ретінде анықтауға болады. Бұл қатерлер жаппай сипат алады. Бірақ олардың ерекшелігі олар барлық тұрғындар, барлық сақтандырушылар үшін бірдей уақытта болмайды. Сонымен қатар инфляция, дефолт сияқты тұрғындардың барлығына бірдей уақытта әсерін тигізетін әлеуметтік-экономикалық жағдайлармен шартталған қатерлер де бар. Мұндай қатерлер әлеуметтік сақтандыруға жатпайды [3]. Тұрғындарды әлеуметтік қорғаудың сақтандыру жүйесін құрудың маңызды және қажетті шарты – сақтандырушыларды материалдық қамтамасыз етуде сақтандыру төлемдерінің нақты қызметін анықтау. Өз кезегінде бұл сақтандыру төлемдерінің тәртібін, мөлшерін, шартын, төлеу формасын белгілеудің әдістемелік негізін құрайды.

ҚР Президентінің 01.02.2010 жылынан №922 Бұйрығымен бекітілген «Қазақстан Республикасының 2020 дейінгі стратегиялық даму жоспарының» «Түйінді бағыт: азаматтарға қызмет көрсету» бөлімінде азаматтардың мұқтаж санаттарын тиімді әлеуметтік қорғау жүйесін құрудың негізгі бағыттары қарастырылған. Басым міндеттер ретінде келесілер танылған: зейнетақының барабар және әлеуметтік әділ деңгейі, жинақтаушы зейнетақы жүйесімен жалдамалы қызметкерлерді және өзін-өзі жұмыспен қамтыған адамдарды қамтуды арттыру, табысы ең төменгі күнкөріс деңгейінен

төмен болатын халықтың үлесін төмендету, әлеуметтік көмек көрсетудің шекті деңгейі өмір сүрудің ең төменгі мөлшерінен 100% дейін ұлғайту, арнайы әлеуметтік қызметтер көрсетудің мемлекеттік стандарттарын ендіру.

Халықты әлеуметтік қорғау аясында мемлекет «Жол картасы 2009-2010» бағдарламасын іске асырды, «Жұмыспен қамту 2020» бағдарламасын дайындап, жүзеге асыруда. «Жұмыспен қамту 2020 бағдарламасында» ҚР-да атаулы әлеуметтік көмек көрсету жүйесін жетілдіру бойынша негізгі бағыттар айқындалған.

Әлеуметтік қорғау жүйесі арқылы игіліктерді қайта бөлу орын алады, және халықтың кейбір әлсіз топтарының өмір сүру деңгейін ұстап тұруға мүмкіндік береді. Мәселен, аз қамтылған халық, көпбалалы отбасылар, мүгедектері бар отбасылар, халықтың жұмыссыз бөлігі, халықтың еңбекке жарамсыз бөлігі – балалар, зейнеткерлер, студенттер. Халықтың мұндай топтарын қамту елдегі кедейшілік деңгейін төмендетуге алып келеді. Қазақстан Республикасында әлеуметтік аяны қаржыландырудың негізгі көзі - мемлекеттік бюджет болып табылады. Айта кететін жағдай, әлеуметтік аядағы мәселелерді шешуге бағытталған бюджет шығындары өсуде. Мысалға, 2001 жылы әлеуметтік қамсыздандыру және әлеуметтік көмек шығындары 187 715 млн. теңгені құраса, 2010 жылы – 905 272,7 (4,8 есе) млн. теңгені құрады.

2010 жылы әлеуметтік қамсыздандыру және әлеуметтік көмек шығындары 905,3 млрд. теңгені құрады, бұл ЖІӨ қатысты тиісінше 4,2%, 3,5% және 2,5% болды.

Қазақстан Республикасында 2010 жылы зейнетақы алушылардың саны 1695,3 мың адамды құраса, белгіленген зейнетақының орташа айлық мөлшері 21238 теңге, ал зейнетақының ең төменгі мөлшері 12344 теңгені құрады. Мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақы алушылардың саны 2011 жылы 767 мың адам болды, бұл жәрдемақының орташа айлық мөлшері соңғы 5 жылда 1,9 есеге артты.

ҚР әлеуметтік қорғау объектілері болып мыналар табылады: балалар, көпбалалы аналар, мүгедектер, зейнеткерлер, жұмыссыздар, аз қамтылған азаматтар.

Аз қамтылған халыққа мемлекеттік әлеуметтік көмекке қатысты келетін болсақ, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламаларды үйлестіру басқармасының деректері бойынша Қазақстанда 1.06.2011 жылы мемлекеттік көмектің үш түрі бар: 18 жасқа дейінгі балаларға мемлекеттік жәрдемақы, атаулы әлеуметтік көмек және тұрғын үй көмегі.

Қазақстанда әлеуметтік жәрдемақылардан басқа кедей және өте кедей үй шаруашылығын қолдауға және азық-түлік кедейшілікті қысқартуға бағытталған қолданысқа енуде, жәрдемақы мөлшері ең төменгі күнкөріс деңгейіне дейін үй шаруашылығының табыс мөлшерін өтеуі тиіс. ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің 2011 жылдың 1 қыркүйегіне деректері бойынша атаулы әлеуметтік көмек кедейшілік деңгейінен төмен табысы бар 126,9 мың азаматтарға берілді. Жалпы республика бойынша бір алушыға атаулы әлеуметтік көмектің орташа айлық мөлшері 1654,3 теңгені құраса, алушылардың негізгі бөлігін ауылды жерлер тұрғындары құрайды, атаулы әлеуметтік көмекке бөлінген шығындардың жалпы сомасынан 61,5% ауыл тұрғындарына көмек көрсетуге бағытталған.

Атаулы әлеуметтік көмекті алушылардың арасында барынша үлкен үлесті балалар алады, оларға шамамен 61% тиесілі. Өзін-өзі жұмыспен қамтыған азаматтардың үлесі 10,4%, жұмыссыздар үлесі 8,2% құрады.

2005 жылдан 2010 жылдары кезеңінде берілген атаулы әлеуметтік көмектің орташа айлық мөлшері артты, өсім 41,8% құрады. 2005 жылдың желтоқсан айы мен – 2010 жылдың желтоқсан айы арасындағы кезеңде жинақталған инфляция деңгейі 61,44% құрады. Осы кезеңде инфляцияның өсімі атаулы әлеуметтік көмек мөлшерінің өсуінен басып озды.

АӘК және аз қамтылған отбасыларының бала жәрдемақыларын алушылары арасында жүргізілген зерттеулер көптеген адамдар материалдық көмекті алу үшін қажетті құжаттардың көп саны, сонымен қатар мемлекеттің органдарға аз қамтылған отбасылар үшін қымбат сапарлардың шектелген саны және т.б. секілді кедергілердің болуынан осы жәрдемақыларды ала алмайтындығын көрсетті.

ҚР Статистика агенттігінің деректеріне негізделе отыра, азық-түлік себетінен төмен табысы бар кедей үй шаруашылықтарының үлесі қысқаруда. Алайда азық-түлік кедейшілігін төмендетуге бағытталған атаулы әлеуметтік көмек бағдарламасы барлық мақсаттық топты қамтымайды және

жәрдемақы мөлшері аз болып қала беруде. Бағдарламаның бенефициарларын тандаудағы мақсатты бағыттылық пен әділеттілікке көптеген жағдайлар байланысты. Мемлекет тарапынан әлеуметтік қамсыздандырудың базалық деңгейі төмен.

Атаулы әлеуметтік көмек беру бағдарламасының тиімділік деңгейін арттыруға болады, егер жұмыс істеуге мүмкіндіктерінен мүлдем айырылған адамдардың белгілі бір мақсаттық топтарына шоғырланатын болса: кедей отбасынан шыққан күндізгі оқу бөлім студенттері, уақытша еңбекке жарамсыз болып табылатын мүгедектер, әкесіз балаларды тәрбиелеп жатқан аналар және т.б.

Ең төменгі азық-түлік себетінің мөлшерін есептеу қағидаттарын өзгерту қажет. Ғалымдардың пікірінше, әртүрлі әлеуметтік топтар бойынша адамдарды бөлу кезінде олардың табысын есептеумен қатар, олардың мүлкін есептеу керек. Көптеген дамыған елдерде жасалынатын орташа жалақы көрсеткіштерін пайдалануға өту қажет, яғни ең төменгі жалақы мөлшерін елдің аймақтары бойынша орташа жалақы мөлшерінен 40-50% дейін жеткізу.

Осылайша, Қазақстанда әлеуметтік қорғау жүйесінің қалыптасуы әлі де жалғасуда. Әлеуметтік қорғаудың тарихи қалыптасқан модельдерін қарастыра отырып, дамыған елдердегі жүйенің өз ерекшеліктері бар екенін атау қажет., бірақ олардың барлығы әлеуметтік қорғаудың қызмет етуінің ортақ ғылыми-теориялық принциптеріне негізделеді.

ӘДЕБИЕТ

- [1] Зайченко А.С. Социальное обеспечение: пенсии, льготы, пособия // США: Экономика, политика, идеология. – 1994.
- [2] Социальное обеспечение в странах Западной Европы, его реформа. – 1998.
- [3] Закон РК «О пенсионном обеспечении в РК» от 20 июня 1997 г.
- [4] ҚР Президентінің 01.02.2010 жылынан № 922 Бұйрығымен бекітілген «Қазақстан Республикасының 2020 дейінгі стратегиялық даму жоспары»

REFERENCES

- [1] Zaychenko A.S. Social security: pensions, privileges, grants. USA: Economy, policy, ideology, 1994.
- [2] Social security in countries of Western Europe its reform. 1998.
- [3] The law RK "About Provision of Pensions in RK" of June 20 1997.
- [4] The Order of the President of Kazakhstan N 922 of 01.02.2010. "The plan of strategic development of RK to 2020".

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ МОДЕЛЕЙ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ

А. Т. Кокенова, Г. С. Агмасова

Международный гуманитарно-технический университет, Шымкент, Казахстан

Ключевые слова: модели социальной защиты, маргинальная модель, модель перераспределения, объекты социальной защиты, именная социальная помощь.

Аннотация. В статье рассматриваются виды моделей социальной защиты населения и особенности их применения. Также исследуется система социальной защиты населения Республики Казахстан и тенденции их развития.

Поступила 27.01.2015г.

МАЗМҰНЫ

ТАРИХТЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

<i>Әбсаттар қажы Дербісәлі. Марокко мен Испаниядағы жәдігерліктеріміз.....</i>	5
<i>Камалов А.К. Советтік Азияға миссия: АҚШ-тың вице-президенті Генри Уоллестін Сібірде, Өзбекістанда және Қазақстанда (1944 ж.).....</i>	17
<i>Кәрімова Р.О. Шығыс Түркістанда маталарды өндіру: дәстүр сабақтастығы.....</i>	22
<i>Сүгірәлинов М.М. Ауғаныстан Хазарейлері.....</i>	28

ШЫҒЫС ДЕРЕКТАНУ

<i>Сағындықова Н.Ж. Ахмед Йүгнеки (Югнеки).....</i>	38
<i>Тохтабаева Ш.Ж. Көне заманның шығармашылық демі.....</i>	47
<i>Батырхан Б.Ш., Тоқтарбекова Л.Н. Фирдаусидің «шаһнама» дастанындағы даналық ойлар.....</i>	56
<i>Ошан Ж. Көне тарихи жәдігерден қалған жалғыз парак.....</i>	60
<i>Қамбарбекова Ф.Ә. «Иншай Тахир Вахид» – Қазақстан және Орталық Азия тарихын зерттеудегі дереккөз ретінде.....</i>	67
<i>Молотова Э.М. Бурхан Киличе ад-дин туралы тарихи шығармалардан ақпарлар.....</i>	76
<i>Каримова З.К. XVIII ғасырдағы қазақ-жоңғар байланыстары Молла Абд әл-Әлімдің «Ислам-наме» дереккөзінде.....</i>	79

ТІЛ БІЛІМІ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТАНУ

<i>Молотова Г.М. Уйғыр фольклорына үнді-араб-иран-түрік қарым-қатынасы.....</i>	85
<i>Юсупов Р. XX ғасырдың басындағы Шығыс Түркістандың әдеби жағдайы.....</i>	90
<i>Дюсенов Б.Д. ««Китаб ад-Дурра...» сөздігіндегі адамға қатысты сөздердің этнолингвистикалық сипаты».....</i>	94
<i>Масимова Х.В. Жазба ескерткіштердегі етістіктің Рай және Егіс, Жақ-сан категориялары.....</i>	99
<i>Баратова Ш.Б. Қазіргі қазақ және ұйғыр поэзиясында қара өлең ұйқасы және шалыс ұйқастың даму ерекшеліктері.....</i>	106

ҚАЗІРГІ ШЫҒЫСТАНУ ОЙЫ

<i>Джалилов З.Г. Хариджизм: радикалды исламның генезистік тарих дамуында.....</i>	111
<i>Мансурова А.С. Діни толеранттылық және діни диалог ара шарттар глобалдық нақтылықта.....</i>	117
<i>Байдаров Е.Ұ. Қазақстан қоғамының этноәлеуметтік және этноконфессионалды тұрғысындағы өзбек этникалық тобының орны.....</i>	123
<i>Дүйсен Ф.М. Орталық Азия және Үндістанның туризм мен рекреация саласындағы ынтымақтастығының болашағы: жағдайлары және ресурстары.....</i>	135
<i>Шаймарданова Н.Ж. Келіспеушілік пен қарама-қайшылық контекстіндегі жапон-корей қарым-қатынастарының тарихы.....</i>	142
<i>Руденко Е.И. Жаһандық оңтүстік азиялық шетжұрт: қалыптастыруы, сыныптамасы, маңыздылығы.....</i>	147
<i>Хаджиева Г.У. Дамушы мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық жаңаруын зерттеудің теориялық аспектілері.....</i>	155
<i>Мадалиева Ж.К. Мифология мәдениеттің тарихи серпінділігінде.....</i>	162

ЖАС ҒАЛЫМДАРДЫҢ ЗЕРТТЕУЛЕРІ

<i>Муратбекова А.М. Қытай–Үндістан қарым-қатынастарындағы территориялық шиеленістер.....</i>	169
<i>Қоңырбай Ә.Р. Жаңа Жібек Жолының қалыптасуы: экономикалық потенциал мен Қазақстан үшін перспективалар.....</i>	176
<i>Бәтенова А.Ж. Саяси жаңару саясаты жүргізілген Жапония (1797–1900 жж.).....</i>	186
<i>Мукатова Ә. Сәйкестік зерттеу тұжырымдамасына шыққан көзқарас: тарихнама аспекті.....</i>	192
<i>Әубәкір А. Көне түрік ғұрыптық кешендері этносемантикасының кейбір қырлары.....</i>	196

* * *

<i>Сапарбаев Б.А., Көкенова А.Т., Әбілкасым А.Б. Инновациялық іс-әрекетті мемлекеттік қолдау – ғаламдастыру жағдайында ұлттық экономиканың тиімділігін арттыру факторы ретінде.....</i>	203
<i>Әбіқаева М. Қазақстан Республикасында энергетика келешегінің дамуы мен қуат үнемдеу әлеуеті.....</i>	207
<i>Алауханов Е.О. Отандық қылмысты зерттеулерінің дамыту жолдары. Жетістіктері және мәселелері.....</i>	211
<i>Альмурзаева Б.К., Кубиева В.А., Салиш С., Сагиева А.Т. «Білім беру сапасы»: негізгі тәсілдер және түсіндірмелер.....</i>	215
<i>Аюпова З.К., Құсайынов Д.Ө. Дүниетаным қалыптасуындағы дұрыс ойлаудың орны мен мәні жайлы.....</i>	220
<i>Досжан Р.К. Абай Құнанбаев шығармашылығындағы жастарды тәрбиелеудегі білім және еңбек идеясы.....</i>	227

<i>Егембердиева С.М., Абдраманова Г.Қ., Есмағұлова Н.Д.</i> Ықпалдасу шарттарындағы Қазақстан мен	
Польшаның әлеуметтік-экономикалық мәселелері.....	231
<i>Жанақова Н.Т.</i> Тың игеру науқаны және қазақ тілінің тағдыры.....	238
<i>Байбекова М.М., Анарбаев З.З.</i> Қазақстан Республикасындағы психологиялық қызметтің ролі.....	243
<i>Картаева Т.Е.</i> Шығыр қондырғысы және оның қолданыс аясы.....	247
<i>Көкенова А.Т., Ағмасова Г.С.</i> Әлеуметтік қорғау модельдерінің дамуындағы негізгі тенденциялар.....	255
<i>Нахытбекова Э.И.</i> Ағылшын тілі пәнін өту барысындағы жобалап оқыту әдісін қолданудың өзектілігі.....	260
<i>Ералин Қ., Қожамқұлова Б., Исаева Н.</i> Қыш өңдеу шебері Абай Рысбековтың этнодизайндық шығармашылығы.....	263
<i>Тебегенов Т.С.</i> Жүсіпбек Аймауытов пьесаларындағы әлеуметтік қайшылық шындығы.....	266
<i>Шамахова А.</i> Өмір шындығын бейнелеудегі көркемдік уақыт пен көркемдік қиял	
(Шыңғыс Айтматовтың «Жан пίδα» романы бойынша).....	274
<i>Көкенова А.Т., Ағмасова Г.С.</i> Инновациялық әлеуетті бағалаудың әдістемелік негіздері.....	279
<i>Тастанбекова К.Н., Шамұратова Н.Б., Бабажанова Ж.А., Төреқұлова Д.М., Жұманова Б.К.</i> Халықтың келейлік деңгейін қысқарту үшін бюджеттен бөлінген қаражатты жоспарлау мен игеру.....	286
<i>Ералин Қ., Қожамқұлова Б., Дәулет Г.</i> Зергер Қалмырза Тасовтың этнодизайндық шығармашылығындағы ұлттық дәстүрдің жалғастығы.....	295
<i>Тебегенов Т.С.</i> Жүсіпбек Аймауытовтың драматургиясы: классикалық дәстүр және суреткерлік дүниетаным сипаты.....	300
<i>Шамахова А.</i> Роман арқауындағы тарихи кезең шындығы (Шыңғыс Айтматовтың «Ғасырдан да ұзақ күн» романы бойынша).....	305
<i>Смағұлова Г.Н.</i> Құндылықтар әлеміндегі «сұлулық» концептісі.....	311
<i>Ауелгазина Т.К.</i> Мәңгілік ел идеясы – Қазақстандық патриотизмнің түпқазығы.....	317
<i>Шойбекова Ғ.Б.</i> Дыбыстар сәйкестігінің лексикалық құрамды толықтырудағы ролі.....	321
<i>Қабдылқызы А., Бұғыбаева Ж.</i> Туынды топонимдердің нөлдік жұрнақ арқылы жасалуы.....	325

СОДЕРЖАНИЕ

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ИСТОРИИ

<i>Дербисали А.Б.</i> Наши реликвии из Марокко и Испании.....	5
<i>Камалов А.К.</i> Миссия в Советскую Азию: вице-президент США Генри Уоллес в Сибири, Узбекистане и Казахстане (1944 г.).....	17
<i>Каримова Р.У.</i> Производство тканей в Восточном Туркестане: преемственность традиций.....	22
<i>Сугралинов М.М.</i> Хазарейцы Афганистана.....	28

ВОСТОЧНЫЕ ИСТОЧНИКИ И ИСТОРИОГРАФИЯ

<i>Сагандыкова Н.Ж.</i> Ахмед Йугнеки (Югнеки).....	38
<i>Тохтабаева Ш.Ж.</i> Творческое дыхание далеких эпох.....	47
<i>Батырхан Б.Ш., Токтарбекова Л.Н.</i> Мудрые изречения Фирдоуси в поэме «Шахнаме».....	56
<i>Ошан Ж.</i> О сохранившемся древнеисторическом документе.....	60
<i>Камбарбекова Г.А.</i> «Иншай Тахир Вахид» – как источник по истории Казахстана и Центральной Азии.....	67
<i>Молотова Э.М.</i> Сведения из исторических сочинений о Бурхан ад-дин Киличе.....	76
<i>Каримова З.К.</i> Казахско-дзунгарские взаимоотношения в XVIII веке в историческом сочинении «Ислам-наме» Моллы Абд аль-Алма.....	79

ЯЗЫКОЗНАНИЕ И ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ

<i>Молотова Г.М.</i> Индо-арабо-иранское влияние на уйгурский фольклор.....	85
<i>Юсупов Р.К.</i> Литературная среда Восточного Туркестана начала XX века.....	90
<i>Дюсенов Б.Д.</i> Этнолингвистическая характеристика терминов о человеке в словаре «Китаб ад-Дурра...».....	94
<i>Масимова Х.В.</i> Категория залога, времени и степени в письменных памятниках.....	99
<i>Баратова Ш.Б.</i> Особенности развития рифмы в современной казахской и уйгурской поэзии.....	106

СОВРЕМЕННАЯ ВОСТОКОВЕДНАЯ МЫСЛЬ

<i>Джалилов З.Г.</i> Хариджизм: к истории генезиса и развития радикального исламизма.....	111
<i>Мансурова А.С.</i> Религиозная толерантность и религиозный диалог в условиях глоболизирующей реальности.....	117
<i>Байдаров Е.У.</i> Роль узбекской этнической группы в этносоциальном и этноконфессиональном разрезе казахстанского общества.....	126
<i>Дуйсен Г.М.</i> Перспективы сотрудничества в индустрии туризма и рекреации Центральной Азии и Индии: условия и ресурсы.....	135
<i>Шаймарданова Н.Ж.</i> Ретроспектива японо-корейских отношений в контексте существующих разногласий и противоречий.....	142
<i>Руденко Е.И.</i> Глобальная южно-азиатская диаспора: формирование, классификация, значение.....	147
<i>Хаджиева Г.У.</i> Теоретические аспекты исследования социально-экономической модернизации развивающихся стран.....	155
<i>Мадалиева Ж.К.</i> Мифология в исторической динамике культуры.....	162

ИССЛЕДОВАНИЯ МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ

<i>Муратбекова А.М.</i> Территориальный спор в китайско-индийских отношениях.....	169
<i>Конырбай А.Р.</i> Формирование Нового Шелкового Пути: экономический потенциал и перспективы для Казахстана.....	176
<i>Батенова А.Ж.</i> Политическая модернизация Японии (1797–1912 гг.).....	186
<i>Мукатова А.М.</i> Примордиалистский подход в изучении концепта идентичности: историографический аспект.....	192
<i>Аубакир А.</i> Некоторые аспекты этносемантики в древнетюркской традиции.....	196

* * *

<i>Сапарбаев Б.А., Кокенова А.Т., Абилкасым А.Б.</i> Государственная поддержка инновационной деятельности как фактор роста эффективности национальной экономики в условиях глобализации.....	203
<i>Абикаева М.</i> Перспективы развития энергетики и потенциал энергосбережения в Республике Казахстан.....	207
<i>Алауханов Е.О.</i> Пути развития отечественной криминологии. Достижения и проблемы.....	211
<i>Альмурзаева Б.К., Кубиева В.А., Салиш С., Сагиева А.Т.</i> «Качество образования»: основные подходы и трактовки.....	215
<i>Аюпова З.К., Кусаинов Д.У.</i> О месте и роли здравого смысла в становлении мировоззрения.....	220
<i>Досжан Р.К.</i> Идеи знания и труда в творчестве Абая Кунанбаева в воспитании молодежи.....	227
<i>Егембердиева С.М., Абдраманова Г.К., Есмагулова Н.Д.</i> Социально-экономические проблемы Казахстана и Польши в условиях интеграции.....	231

<i>Жанакова Н.Т.</i> Освоение целины и судьба казахского языка.....	238
<i>Байбекова М.М., Анарбаев З.З.</i> Роль психологической службы в Республике Казахстан.....	243
<i>Картаева Т.Е.</i> Чигирь – водоподъемное устройство и его объект использования.....	247
<i>Кокенова А.Т., Агмасова Г.С.</i> Основные направления развития моделей социальной защиты.....	254
<i>Нахытбекова Э.И.</i> Актуальность использования проектных методов обучения на уроках английского языка.....	260
<i>Ералин К., Кожамкулова Б., Исаева Н.</i> Этнодизайнерское творчество мастера по керамике Абая Рысбекова.....	163
<i>Тебегенов Т.С.</i> Социальные противоречия в пьесах Жусипбека Аймауытова.....	266
<i>Шамахова А.</i> Жизненная правда на примерах красочного изображения времени и фантазий (по роману Чингиза Айтматова «Плаха»).....	274
<i>Кокенова А.Т., Агмасова Г.С.</i> Методические основы оценки инновационного потенциала.....	279
<i>Тастанбекова К.Н., Шамуратова Н.Б., Бабажанова Ж.А., Турекулова Д.М., Жуманова Б.К.</i> Планирование и освоение бюджетных средств, выделенных на сокращение уровня бедности населения.....	286
<i>Ералин К., Кожамкулова Б., Даулет Г.</i> Приемственность национальных традиций в этнодизайнерском творчестве ювелира Калмырзы Тасова.....	295
<i>Тебегенов Т.С.</i> Драматургия Жусипбека Аймауытова: классические традиции и художественное мировоззрение.....	300
<i>Шамахова А.</i> Историческая правда в сюжете романа (по роману Чингиза Айтматова «И дольше века длится день»).....	305
<i>Смагулова Г.Н.</i> Особенности фразеологической репрезентации концепта «красота» в казахском языке.....	311
<i>Ауелгазина Т.К.</i> Идея Мәңгілік ел – как основа казахстанского патриотизма.....	317
<i>Шойбекова Г.Б.</i> Роль чередования звуков в пополнении лексического состава.....	321
<i>Кабдылқызы А., Бугыбаева Ж.</i> Образование производных топонимов с помощью нулевого аффикса.....	325

CONTENTS

TOPICAL ISSUES OF HISTORY

<i>Derbisali Abdsattar</i> . Our relics from Morocco and Spain.....	5
<i>Kamalov A.K.</i> Mission to the Soviet Asia: the Vice President of the United States Henry Wallace in Siberia, Uzbekistan and Kazakhstan (1944).....	17
<i>Karimova Risalat</i> . Production of fabrics in the East Turkestan: the continuity of traditions.....	22
<i>Sugralinov Marlen</i> . Hazaras of Afghanistan.....	28

EAST SOURCE STUDY

<i>Sagandykova Nagima</i> . Ahmed Yugneki (Yugneki).....	38
<i>Tokhtabayeva Shayzada</i> . Creative breath of far eras.....	47
<i>Batyrkhan B.Sh., Toktarbekova Laura</i> . The Wise Sayings of Firdausi in «Shahname» Poem.....	56
<i>Oshan Zhanimkhan</i> . About the remained drevneistoricheskyy document.....	60
<i>Kambarbekova Gallia</i> . «Insha Tahir Waheed» – as a source on the history of Kazakhstan and Central Asia.....	67
<i>Molotova Elvira</i> . Data from historical compositions about Burkhan a hell dynes Kilich.....	76
<i>Karimova Zulfiyam</i> . Kazakh джунгарские relationship in the XVIII century in historical composition of "Islam-name" Malls Abd al-Alma.....	79

LINGUISTICS AND LITERARY CRITICISM

<i>Molotova Gulbahrem</i> . Indo-Arab-Iranian influence on the Uigur folklore.....	85
<i>Yusupov Rakhimzhan</i> . Literary environment of Eastern Turkistan in the beginning of the XX century.....	90
<i>Dyusenov Bagdat</i> . Etnolingvisticheskaya the characteristic of terms about the person in the dictionary "Kitab ad-Durra...".....	94
<i>Masimova Halminam</i> . Category of mortgage, to time and degree in writing monuments.....	99
<i>Baratova Shairyam</i> . Features of development of a rhyme in modern Kazakh and Uigur poetry.....	106

THE MODERN EAST THOUGHT

<i>Jalilov Zaur</i> . Haridzhizm: the history of genesis and development of radical islamizm.....	111
<i>Mansurova Asseli</i> . Religious tolerance and religious dialogue in the conditions of the globalizing reality.....	117
<i>Baydarov Erkin</i> . The role of the Uzbek ethnic group in the ethno-social and ethno-confessional context of Kazakhstan's society.....	123
<i>Duisen M. Galymzhan</i> . Prospects for Cooperation in the Travel and Tourism Industry of Central Asia and India: Conditions and Resources.....	135
<i>Shaimardanova Nazigul</i> . Retrospective of Japanese-Korean Relations in the Context of Differences and Contradictions.....	142
<i>Yelena I. Rudenko</i> . Worldwide South Asian Diaspora: Emergence, Classification, Significance.....	147
<i>Khadzhiyeva Gulzhahan</i> . Theoretical aspects of research on socio-economic modernization of developing countries.....	155
<i>Madaliyeva Zhanyl</i> . Mythology in historical dynamics of culture.....	162

YOUNG SCHOLARS RESEARCHES

<i>Muratbekova Albina</i> . Territorial disputes in the China-India relations.....	169
<i>Adilet R. Konirbay</i> . The formation of New Silk Road: economic potential and perspectives for Kazakhstan.....	176
<i>Batenova Alua</i> . Political modernization of Japan (1797–1912).....	186
<i>Mukatova Aliya</i> . Primordial approach to the study of the concept of identity: historiographical aspect.....	192
<i>Armand Aubaquir</i> . Some aspects of ethnosemantics in drevnetyurksky tradition.....	196

* * *

<i>Saparbaev B.A., Kokenova A.T., Abilkasym A.B.</i> State support of innovative activity – as factor of growth of efficiency of national economy in the conditions of globalization.....	203
<i>Abikayeva M.</i> Prospects of development of energy and potential of energy-savings in Republic of Kazakhstan.....	207
<i>Alaukhanov E.O.</i> The way of development of criminology. Achievements and challenges.....	211
<i>Almurzayeva B.K., Kubiyeva V.A., Salish S., Sagiyeva A.T.</i> «Quality of education»: basic approaches and interpretations.....	215
<i>Ayupova Z.K., Kussainov D.U.</i> About the place and role of the common sense in the formation of outlook.....	220
<i>Doszhan R.K.</i> The ideas of knowledge and work for youth education in the oeuvre of Abay Kunanbaev.....	227
<i>Yegemberdieva S.M., Abdramanova G.K., Yesmagulova N.D.</i> Social and economic problems of Kazakhstan and Poland in integration conditions.....	231
<i>Zhanakova N.T.</i> Mastering of virgin soil and fate of Kazakh.....	238

<i>Baybekova M.M., Anarbayev Z.Z.</i> A role of psychological service in the Republic of Kazakhstan.....	243
<i>Kartayeva T.Ye.</i> Chyhir – water-lifting device and its use of the object.....	247
<i>Kokenova A.T., Agmasova G.S.</i> Main directions of development of models of social protection.....	254
<i>Nakhypbekova E.</i> Relevance of using project methods at the English lessons.....	260
<i>Yeralin K., Kozhamkulova B., Isaeva N.</i> Ethnodesigner art of ceramic master Abai Rysbekov.....	263
<i>Tebergenov T.S.</i> Social contradictions in the plays of Zhusipbek Aymaulytov.....	266
<i>Shamakhova A.</i> A true example of colorful images and fantasies (based on the novel of Chingiz Aitmatov "Block").....	274
<i>Kokenova A.T., Agmasova G.S.</i> Methodical bases of the assessment of innovative potential.....	279
<i>Tastanbekova K.N., Shamuratova N.B., Babazhanova Zh.A., Turekulova D.M., Zhumanova B.K.</i> Planning and mastering of budgetary funds allocated on reduction of poverty level of the population.....	286
<i>Yeralin K., Kozhamkulova B., Daulet G.</i> Succession of national traditions in the ethnodesign art of jeweler Kalmyrza Tasov.....	295
<i>Tebergenov T.S.</i> Dramaturgy of Zhusipbek Fymaulytov: classic traditions and artistic outlook.....	300
<i>Shamakhova A.</i> Historical truth in the plot of the novel (based on the novel by Chingiz Aitmatov "Day lasts more than a hundred").....	305
<i>Smagulova G.N.</i> Features frazeologičeskoj representation of the concept of "beauty" in Kazakh language.....	311
<i>Auelgazina T.K.</i> the idea of the eternal people - as the basis of the Kazakhstan patriotism.....	317
<i>Shoibekova G.</i> The role of changing voices in enlarge of lexical composition.....	321
<i>Kabdylkzy A., Bugybaikyzy Zh.</i> The formation of derivative toponyms by using zero affixation.....	325

**PUBLICATION ETHICS AND PUBLICATION MALPRACTICE
IN THE JOURNALS OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN**

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www:nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

social-human.kz

Редактор *М. С. Ахметова*

Верстка на компьютере *Д. Н. Калкабековой*

Подписано в печать 04.02.2015.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать – ризограф.

21 п.л. Тираж 2000. Заказ 1.